

A FOLYTATÓDÓ FELZÁRKÓZÁS RECEPTJE

CÉLEGYENESBEN NE TÉRJÜNK LE A JÁRT ÚTRÓL

N A G Y M Á R T O N

A koronavírus-járvány utáni időszakban sikeresen kapcsoltuk magasabb sebességfokozatba Magyarország újraiparosítását. Látványos eredményeinket felértékeli, hogy azok bizonyos tekintetben orkánerejű nemzetközi ellenszélben születnek meg. Újraiparosítási törekvéseinket korábban több más országban inkább megmosolyogták, s elavultnak vélték, ma viszont már igyekeznek velünk versenyre kelni ebben a versenyszámban is. Azonban ez nem olyan könnyű, mint amilyennek látszik, mert a reglobalizációs korszakban megváltoznak a világgazdasági szabályok – nem elapad és/vagy eltűnik a tőke, csupán megváltozik a viselkedése és a mozgása. Az eredményeink alapján ezt mi vélhetően sokkal jobban értjük, mint mások, hiszen hozzánk a keleti tőke akkor indult meg, amikor mindenhol máshol elapadt. Sőt, hazánkban az elmúlt tíz évben egyre kiegyensúlyozottabbá vált a beáramló FDI szerkezete, annak harmadát már a globális Kelet – a növekedés jövőbeli motorja – adja. Ráadásul mi, a gyengélkedő német gazdaság és a hanyatló Európa árnyékában ismételtük meg az amerikai sikert: ott is a beruházások robbanásszerű növekedése látszik, a gyárépítések kilőttek, tőlünk is ezt irigyei Európa. Ennek receptje az, hogy igyekszünk megismerni az újjáformálódó globális világot, és az abban való sikeres mozgáshoz stratégiát is alkottunk, amelynek alapeleme a nyitottság megőrzése a konnektivitás fejlesztésével. Ezzel a politikával tudjuk az export- és beruházásvezérelt gazdasági, illetve a *teljesítményalapú társadalmi modell*ünket (család, munka, tudás) megőrizni, megerősíteni hosszabb távon is. A világban látott sokkok sorozata egyes hazai gondolkodókat kétségbeejt és elbizonytalanít, másoknak pedig lehetőséget biztosít arra, hogy gazdaságpolitikánk kritikáját ezeknek a válságoknak a hatásaira, következményeire alapozva építsék fel. Az alábbiakban ezért részletesen bemutatjuk a magyar kormány versenyképességi és gazdaságfejlesztési stratégiáját, tisztázzuk a legfontosabb alapfogalmakat és megközelítésmódokat mint a következő évekre szóló versenyképesség-javító csomagunk alapjait.

VERSENYKÉPESSÉGI HELYZETKÉP

Van mire építenünk a továbblépést, mert hazánkat ma több szempontból is a világ leginkább innovatív gazdaságai között tartják számon. A World Intellectual Property Organization által készített, 80 számszerűsíthető és objektív innovációs, illetve technológiai fejlettségi indikátor alapján készülő Global Innovation Index rangsorolása alapján 2023-ban a 132 értékelt országból

Központi helyen –

A magyar Országház a pesti Duna-parton napjainkban
(Pxhere)

a 35. helyen állt a magyar gazdaság. Az index alszegmensei közül a legjobban a „tudás és technológiai kibocsátás” kategóriában állt a hazai gazdaság a tavalyi évben, mely kategóriában a 26. helyet foglaljuk el globális szinten.¹ A 2023-as rangsorból az is kiderül, hogy globálisan legelsőek vagyunk GDP-arányos FDI-beáramlást tekintve, *high-tech* gyártás arányában ötödikek, a gyártás és export összetettségében kilencedikek, *high-tech* export arányában pedig tizedikek a vizsgált 132 ország között.

A svájci INSEAD üzleti iskola által készített The Global Talent Competitiveness Index alapján érdemi javulás látszik a hazai versenyképességi teljesítményben, 2023-ban a 38. helyet (53,91 pont, a *peer group* pontszáma 61,91) tudhatta magáénak a hazai gazdaság a 134 vizsgált országból, míg 2019-ben még 15 hellyel hátrébb foglalt helyet (42,89 pont, a *peer group* pontszáma 59,93, vagyis 2023-ra érdemben csökkent nemcsak a relatív, hanem az objektív fejlettségbeli különbség is). Az alindexek közül a legjobban a „szakmai és technológiai készségek” szegmensben teljesít Magyarország a 32. hellyel és a „globális tudásszint” kategóriában is a 35. helyen szerepel a hazai munkaerő a képzettségi és digitális készség szintje alapján.²

A tudásból is származik előkelő pozíciónk a gazdasági szerkezetünk fejlettségét tekintve, mert a magyar emberek ismereteinek köszönhető, hogy a gazdasági összetettség mutatóban élesedő versenyben évek óta tartjuk pozíciónkat,

1 <<https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023-en-main-report-global-innovation-index-2023-16th-edition.pdf>>

2 <<https://www.insead.edu/system/files/2023-11/gtci-2023-report.pdf>>

sőt a 2010-es 16. helyünket 13. helyezésre javítottuk 2022-re. Ez egybecseng azzal a korábbi IMF-kutatással, mely szerint a fejlett világban a magyar ipar *high-tech*-aránya a legmagasabbak közé tartozik (mintegy 70 százalék, ami a német és dán szintnek megfelelő), így gazdasági fejlettségünket sokszorosán meghaladó ipari fejlettséggel rendelkezünk, iparunk már a legfejlettebb országokéhoz hasonlít. A magasabb értékteremtési képesség pedig oda vezetett, hogy – mint a sajtó is felhívta rá a figyelmet – az elmúlt években előreléptünk bérszínvonalban is, és a német bérek arányában átléptük a 40 százalékos határt átlagbérben, a francia, belga és brit átlagnak pedig már közel 50 százalékán állunk (akik a szintet keveslik, azoknak jelezzük, hogy e szintek töredékén álltunk a rendszerváltoztatáskor, és itt elsősorban a változás ad okot bizakodásra).³

Fontos azonban különbséget tenni versenyképesség (illetve annak már-már végtelen számú definíciós, valamint indexálási kísérlete) és a tényleges gazdasági felzárkózás (konvergencia) között. Az elmúlt évtizedben ugyanis *összességében a régiós országok magas növekedési ütemét felvéve, velük egy csoportban zárkózunk fel a Nyugathoz*. A kevésbé az országok versenyképességét, hanem inkább azok relatív fejlettségét, azaz tényleges, érzékelhető anyagi jólétét leírni hivatott index a PPS-alapon számolt, egy főre jutó GDP az EU-27 átlagának arányában. Ebben a mutatóban 10 százalékpontot javított Magyarország 2010 és 2022 között. Magyarország fejlettsége az EU-hoz képest 2023-ban a vásárlóerő-paritáson számolt egy főre eső GDP tekintetében az EU-s átlag 76,4 százalékát tette ki, amely 0,3 százalékpontos növekedést jelentett 2022-höz képest, azonban az EU-s fejlettséghez való felzárkózás ellenére a tavalyi 21. helyről a 2023-as relatív fejlettség a 22. helyre csúszott vissza az Európai Unión belül. Ezt az elszálló energiaárak által okozott megugró infláció és az infláció által erodált GDP-növekedés magyarázza. Az elmúlt évben tehát a zaj kerekedett felül a trenden, egy átmeneti külső sokk okozott rendkívüli volatilitást a makrogazdasági mutatóinkban, ennek hatására pedig egyes elemzők vagy intézmények abba a csapdába estek, hogy messzemenő következtetéseket vontak le a hosszú távú versenyképességi folyamatainkról is.

Bár az elmúlt évtizedben sokkal közelebb jutottunk az uniós átlagos fejlettségi szinthez, érdemes még nagyobb célt kitűznünk és a fejlettségi rangsorban is előrelépni. A mi történelmi küldetésünk az unió déli és keleti tömbjét – vagyis természetes versenytársainkat – tekintve az lehet, hogy *középtávon elérjük az uniós fejlettség 90 százalékát*. Ezzel érkezniénk meg kétséget kizáróan a világ leggazdagabb klubjába, ahol a GDP-mutatót fontossági sorrendünkben akár hátrébb is lehetne majd sorolni, mert ebben a csoportban már a tényleges életminőséget kevésbé érintő statisztikai különbségek adják a GDP-különbségek jelentős részét.

iparunk a legfejlettebb országokéhoz hasonlít

MI OKOZTA AZ ÁTMENETI MEGTORPANÁST 2023-BAN?

Az energiaárak elszállása átmenetileg megakasztotta Magyarország dinamikusan javuló versenyképességét, különösen a konvergenciát. Az orosz–ukrán háború és az erre adott elhibázott brüsszeli szankciós politika következtében elszálló energiaárak érdemi kilengéseket okozva begyűrűztek a fogyasztói és termelői árakba, így az EU-s átlagot meghaladóan energiaintenzív gazdasági szerkezetünkől, valamint egyes ágazatok gyenge energiahatékonyságából fakadóan jelentős inflációs többlet alakult ki Magyarországon. Ez egyfelől átmenetileg csökkentette a reálbéreket, másfelől a kamatok gyors emelkedéséhez vezetett. A reálbérek csökkenése és a háztartások óvatossági motívumának fokozódása a fogyasztást, a kamatok emelkedése pedig a beruházásokat, valamint a készletállományt érintette negatívan, csak az utóbbi mintegy 2,4 százalékponttal csökkentette a GDP alakulását 2023-ban.

³ <<https://novekedes.hu/elemzesek/elertuk-a-nemet-berszint-40-szazalekat>>

De a hazai gazdaság nem csak az infláció miatt szenvedett el sokkhatást: a hazai energiainport-függőség 10 milliárd euróval rontotta a cserearányunkat, ezen keresztül a külső egyensúlyt, amely összeg végérvényesen távozott a hazai, tüdőlövést kapott, meglékelts gazdaságból. Ezt a terhet pedig a vállalatok és a háztartások mellett az államháztartás volt kénytelen viselni, és a kedvezményes háztartási energiaárak fenntartásának érdekében igen jelentős terhet vállalt fel a Rezsivédelmi Alap felállításával, ami a GDP komponensei közül a termékadók és támogatások egyenlegének negatív alakulásán csapódott le, önmagában 0,9 százalékponttal rontva a GDP-t. A külső egyensúly és a költségvetés pozíciójának együttes romlásával ikerdeficit-válság állt be 2022-ben. Az energiaválság negatív gazdasági hatásai azonban áthúzódtak a 2023-as évre is, a tavalyi év végén pedig már a fontosabb exportpiacaink gyengélkedésével is szembe kellett néznünk, amelyeket többek között szintén kedvezőtlenül érintettek az energiaválság következményei. Ebből is látható, hogy elsősorban *nem versenyképességi, hanem gazdasági háborús okból történt a megtorpanás*. Többek között a német példa is jól érzékelteti, hogy a gazdasági (világ)háborúskodás a legkülönbözőbb versenyképességi helyzetű országokat is magával ránthatja; ha megbotlunk a lábunk elé hajított kőben, azt nem érdemes súlyos, krónikus üzleti problémákra fogni, mert ez bárkivel előfordulhat.

A botlást ugyanakkor fel kell ismerni, és az esést adott pillanatban tompító, célzott intézkedésekkel szükséges beavatkozni. A kormány ezért több támogatási programmal, illetve szabályzó eszköz segítségével védte meg a nagy energiaintenzitással rendelkező vállalatokat, valamint segítette, hogy a normalizálódó világpiacon energiaárak minél gyorsabban és hatékonyabban érvényesülhessenek a vállalatok energiaszámláiban. Ahogy azonban az energiacsapdából

» **pragmatikus,
ösztönző, aktív állam**

kiléptünk, és az ikerdeficit megszűnt, beléptünk a kamatcsapdába, aminek kezelésében szintén jelentős szerepet kaptak az állami intézkedések kamattámogatott termékeken és egyéb, a bankokkal kötött megállapodásokon keresztül. Ezek az intézkedések jelzik, hogy a pragmatikus, ösztönző állam újraértelmezte saját

szerepét a gazdaságban, még határozottabb, gyorsabb, aktívabb és kezdeményezőbb szerepet felvállalva a sokkhatások tompításában. Az így született intézkedések pedig épp azt igyekeztek – összességében sikerrel – megakadályozni, hogy a rövid távú megingás a kamatcsapda állandósulásán keresztül versenyképességi problémába forduljon át.

A gazdaságunkban persze adottság, hogy domináns az energiaintenzív iparágak szerepe, ami nagy valószínűséggel a következő években sem fog változni. Az ipar mellett természetesen szükséges a szolgáltatások fejlődése is, azonban a hazai gazdaság felzárkózásában, céljaink elérésében továbbra is kulcsszerepet kell játszania az iparnak, hogy megakadályozzuk az ipar idő előtti leépülését mint a felzárkózásunkat fenyegető legfőbb veszélyt. Az iparosítás a gazdaságunk összetettségét is növeli, emellett az iparhoz kapcsolódó, magas hozzáadott értékű szolgáltatások meghonosításának legbiztosabb táptalaja is egyben. A fejlett világ nagy nemzetközi energiaforradalmában is el kell fogadnunk, hogy a gazdasági felzárkózás szinte mindig az energiafogyasztás növekedésével jár együtt. Mára világossá vált, hogy a német gazdaság energiafogyasztásának látszólag kedvező csökkenése mögött a német ipar drámai elporladása, visszaesése áll, és nem biztos, hogy a folyamat még visszafordítható.

A válság ezért nem azt üzeni számunkra, hogy életfunkcióinkat leépítve ne fogyassunk energiát, hanem azt, hogy az energiaintenzív iparunkat magunknak kell stabil, minél olcsóbb és minél zöldebb, fenntarthatóbb energiával ellátnunk, az energiaszuverenitást növelni kell, az állami építőipari helyett energiaipari beruházási programot kell hirdetni. Idetartozik Paks II, gázalapú erőművek építése és a hálózat felújítása, de a megújuló energiaforrások térnyerésének növelése is – összességében pedig az energiatermelésünk dekarbonizálása. A hazai energiámix sajátossága az elmúlt évtizedek öröksége, rövid-középtávon egy adottság, az energiámix átalakítása időigényes. Ezen belül igen jól halad a napenergia térnyerése, amelynek hazai kapacitása már meghaladja a hatezer MW-ot, a beadott kérelmek alapján pedig 10 ezer MW fölé emelkedhet

az évtized végéig. Ezenkívül nemrég módosult a szélerőművekre vonatkozó szabályozás, hogy ott, ahol észszerű, elkezdődjön a telepítésük, illetve pályázati források is elérhetőek a geotermikus energia hasznosítására. Az energiaszuverenitás növeléséhez elkerülhetetlen a hálózati és tárolási kapacitások fejlesztése, ami szintén folyamatos, illetve tervezés alatt áll. Az energiaintenzív ágazatok dominanciája mellett ugyanakkor elkerülhetetlen az energiahatékonyság növelése is, amit számos állami és GINOP-program céloz, hiszen a kormány is felismerte, hogy ezen a területen érdemi előrelépésre van szükség a versenyképesség megőrzésének egyik sarokpontjaként, mind vállalati, mind nemzetgazdasági szinten. Növelni kell energiaár-versenyképességünket, mert alapvetően fontos, hogy milyen áron tudnak hozzájutni az energiához a hazai vállalatok (Németországból ezért folyamatos a vállalatok áttelepülése az Egyesült Államokba).

Összességében a gazdaságstratégiánkat nem újraalkotni, hanem finomhangolni szükséges, versenyképességünket nem megteremteni szükséges, hanem meg kell őrizni és tovább kell erősíteni, szem előtt tartva az energiatrilemmát, azaz az energiaellátás biztonságát, az energiaszuverenitást (fenntartható és zöld energiámix) és a versenyképes energiaárakat. Az energiakérdés számunkra a versenyképesség továbbjavításának elsődleges területe.

AZ ÁLTALÁNOS VERSENYKÉPESSÉGI CÉL ÉS A STRATÉGIA CÉLRENDSZERE

Mindezekből következően a kormányzati versenyképességi stratégia nem hirdet meg egy gazdasági fordulatot, „mindössze” a gazdaságpolitika és a célok finomhangolására vállalkozik. A legfrissebb adatok alapján a magyar gazdaság már leküzdötte a válságsokkokat, és visszatért a növekedési pályára. A kérdés már csak az, milyen lesz ez a pályáiv: mi úgy látjuk, hogy 2024-ben a hazai gazdaság 2-3 százalékos körüli növekedéssel indulhat újra, és ezt a növekedést továbbemelve 2025-ben térhet vissza a korábban látott, 4 százalékos körüli, hosszú távon is fenntartható növekedést biztosító pályára. Ez nem jön önmagától, a növekedést fenn is kell tartani, ezért célzott versenyképességi intézkedésekre és egy új versenyképességi stratégiára van szükség.

Nyitás – Orbán Viktor miniszterelnök beszéde a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara 2023-as évnnyitó gazdaságpolitikai fórumán (MTI)

Segítő kezek –

Szobor karjai a római
EUR-negyed központi
épületének (Palazzo della
Civiltà Italiana, Giovanni
Guerrini – Ernesto Bruno
La Padula – Mario Romano,
1938–43) egyik oldalán
(*Wikimedia Commons*)

A magyar kormány általános versenyképességi célként jelölte meg, hogy 2030-ra érjük el az Európai Unió fejlettségi szintjének 90 százalékát. Ehhez az szükséges, hogy a foglalkoztatási ráta elérje a 85 százalékot, a GDP-arányos beruházási ráta pedig a 30 százalékot, amelyből a vállalati beruházások adnak 20 százalékpontot (tehát a beruházások többségét biztosítják). Mindezeket segítő, a versenyképességi stratégia fókuszába a gazdaság újraiparosítása került: cél, hogy a termékexport a GDP arányában érje el a 100 százalékot (most annak kétharmadát éri el), emellett pedig a feldolgozóipar részaránya érje el a 30 százalékot (most 20 százalék körül alakul).

A piaci szereplőkkel egyetértésben négy elméletibb pillérré építhetjük a versenyképességi és az ipar stratégiáját: 1) patriotizmusra, vagyis a hazai termékek előtérbe helyezésére, 2) technológiára, egészen pontosan a fejlett technológiák térnyerésére és fejlesztésére, 3) fenntarthatóságra a gyártásban, szállításban és a felhasznált energiában, valamint 4) az ellátásbiztonságra, azaz a termelés diverzifikációjára, ideértve a beszállítói értékláncokat is. Erre a négy pillérré a vállalatokkal egyetértésben általános alapelvként az ikertranszformáció megvalósítását építjük fel, azaz egyszerre segítjük a cégeket a zöld átállási és digitalizációs céljaik megvalósításában. Fókuszban lesz ezek kapcsán két külön, a 21. századi gazdaságot befolyásolni képes versenyképességi tényező is: a mesterséges intelligencia elterjesztése a vállalati szektorban, valamint az elektromobilitási ökoszisztéma kiépítése, továbbfejlesztése.

Kiemelt közös céljaink továbbá a kutatás–fejlesztés–innováció támogatása, a hazai beszállítók fejlesztése és a magyar bajnokok kinevelése. A hazai beszáll-

lítői hálózat erősítése tulajdonképpen a magyar kkv-k fejlesztését jelenti: a jelentős számú és a foglalkoztatásban meghatározó szerepet játszó hazai ipari és szolgáltató kkv-szektor beszállítói pozícióit mindenképpen szükséges erősíteni. A kutatás–fejlesztés–innováció hármásának támogatása hozzájárul a vállalatok folyamatos technológiai fejlődéséhez és a versenyképesség növeléséhez – ehhez szükséges többek között a feldolgozóipari beruházások magas szinten tartása és az ún. tudásberuházások arányának növelése is. A magyar bajnokok nemzetközi szinten is versenyképes magyar cégeket jelentenek majd, ehhez jelentősen erősíteni szükséges a magyar tulajdonú (ipari) vállalatokat, exportképességeiket, befektetési- és tőkekihelyezési potenciáljukat.

A versenyképességi stratégiaalkotás megközelítésmódja

Alapvetésünk, hogy nem megmondjuk, hanem meghallgatjuk, nem kinyilatkoztatunk, hanem kérdezzük. Nem a kormány „csinálja” a gazdaságot, hanem fordítva: a gazdasági szereplők működtetik a hazai gazdasági életet, ők képesek megteremteni a gazdasági növekedést, ezzel pedig segítik elérni a kormányzati gazdaságpolitika célkitűzéseit. A kormány mindehhez „csak” a jogi, pénzügyi, nemzetközi kapcsolati és egyéb alapfeltételeket kell hogy biztosítsa. Tehát nem utasítjuk a magyar vállalatokat semmire, csak segíteni igyekszünk őket, nem is kívánjuk nekik megmondani, hogy mit tegyenek. A vállalatoknak szerintünk pénzt kell termelniük, ezt ők is így gondolják, ehhez a saját, nem pedig mások pénzét kockáztatják. Ezért elsősorban ők tudják, hogy miként lehetnek a leg-sikeresebbek. Nem véletlen, hogy a stratégiaalkotás során mi a vállalatokat kérdeztük meg arról, hogy mire van szükségük. Nem kényszerítünk a magyar vállalatokra gazdaságfilozófiai nézeteket, inkább igyekszünk szolgáltatói számukra, kiszolgálni és persze szintlépésre ösztönözni őket, mert helyettük egyetlen gazdaságpolitikus sem lehet elég okos.

Nem makroszinten beszélünk, hanem mikro- és mezoszinten cselekszünk. Ahogyan a cégeknek, úgy a gazdasági szereplők összességének sem kívánjuk előírni, hogy milyen makrogazdasági változások következzenek be. Nem felülről parancsszóra, hanem belülről javítva igyekszünk gyorsítani a gépezet mozgását. Mindezt összhangban a főszereplőkkel, ezért nem a kormányzat, hanem a vállalati szektor javaslatait ültetjük át a gyakorlatba. A makrogazdasági beszédmódot természetesen nem számúzni, hanem a saját helyére illeszteni kívánjuk, így saját magunk számára mi is meghatároztunk tíz pontot a konvergencia gyorsításáért; ezek: 1) másfélszer több energia és zöld energiamix, 2) több új munkahely, 3) nemzeti bajnokok kinevelése, 4) csökkenő államadósság és nettó hitelnyújtás, 5) *high-tech* iparágak, 6) demográfiai fordulat, 7) logisztika fejlesztése, 8) profitegyenleg javítása, 9) digitális átállás, 10) vertikális és horizontális FDI-hasznosítás. Céljainkhoz ugyanis úgy tudunk közelebb lépni, ha nem az elmélet, hanem a munka, azaz vállalataink oldaláról, mikro- és mezoszintről fogjuk meg a feladatot. Ha belehallgatunk a gazdasági gépezet zörejeibe, akkor rájövünk, hogy ott nem is a technokrata gazdaságfilozófusi nyelvet beszélük, hanem a mindennapi életből indulnak ki – vagyis mindegyik területen folytatnunk kell, amit elkezdtünk.

Ezért sem hiszünk a neoliberális-technokrata szellemben fogant, ezerszer lejárátódott és kiüresedett „strukturális reformokban”. Leginkább azért, mert általában a konkrét cselekvés szintjén már nem is lehet tudni, hogy ezek az úgynevezett reformok mit jelentenek. Ehelyett mi, az organikus fejlődési pályák bejárásának hívei vagyunk – egyszerűen csak előre akarunk haladni a gazdasági szereplőkkel közösen, ha lehetséges, akkor minél gyorsabban, mert ezek fogják elhozni a valóban áhított zöld átállást, digitális fordulatot, fenntarthatóságot és a közepes fejlettség csapdájából való kitérést.

A globális folyamatokból következik, hogy Magyarország újraiparosítását erősíteni kell. Ezt igazolták vissza a magyar cégek is, akiket többek között arról is kérdeztünk, hogy mit tehet értük az állam, különös tekintettel a piacszerzés, a finanszírozás és a dereguláció kérdéskörében. A piac javaslatai alapján, közel 1300 piaci szereplővel egyeztetve, 126 nagyvállalati interjú lefolytatása során 789 szakmai javaslat fogalmazódott meg – ebből végül 41 összefogó szakmai

javaslatot alakítottunk ki. Azonosítottuk tehát a magyar vállalatok sikerességének akadályait, hogy azokat elhárítva kibontakoztathassák innovációs és növekedési potenciáljukat. A versenyképességi stratégia ezért nem más, mint a vállalatok, vállalkozások stratégiája.

Az állam hat kiemelt feladatköre

A globális Dél és Kelet nagy részében hazánkat egyértelműen már most is a leggazdagabb országok közé sorolják, okkal, hiszen a világ országainak legfelső negyedébe tartozunk fejlettségben, egy főre eső GDP-ben. Mi, magyarok természetesen ennél elégedetlenebbek vagyunk, és inkább úgy látjuk, hogy a klubnak még csak az előszobájába léptünk be. Azt már biztosan elértük, hogy a felzárkózási utunkat tisztán látjuk, új stratégiát vagy növekedési modellt már nem kell feltalálnunk – és főleg nem kifordulnunk a fejlődés előszobájából. A piaci szereplők javaslatai alapján ezért hat kiemelt állami feladatkörben határoztuk meg ezeket a szükséges lépéseket úgy, hogy azok jól értelmezhetők legyenek a vállalataink számára, és az ő problémáikra adjanak megoldásokat.

1) Az első állami feladatkör a gazdasági koordináció, hiszen első gondolatunk sosem a beavatkozás, hanem a párbeszéd és a kommunikáció. Vertikális, általános fejlesztési intézkedésként szolgáltató államunk partneralapú kapcsolattartási rendszert működtet, és ágazati szintre lebontva is behatóan ismeri a magyar beszállítókat, azaz feltérképezi a hazai beszállítófejlesztési potenciált. Velük egyeztetve biztosítható, hogy versenyképességi- és iparstratégiánk folyamatosan igazodjon a változó vállalati kihívásokhoz, ennek érdekében konzultációs fórumot működtetünk a kiemelt ágazatokkal két-háromhavonta megrendezett egyeztetéssel. Az Iparfejlesztési Tárcaközi Tanács pedig felel a stratégia végrehajtásáért és a tárcák iparstratégiai javaslatainak egyeztetéséért.

2) Másodsor, ahol az állam koordinációval nem érhet el célt, ott kvázi beavatkozáshoz nyúlhat, de itt is először a szabályozás, különösképp a dereguláció merülhet fel számunkra. Vállalataink az adminisztrációs terhek csökkentését kívánják, a nyilvántartási rendszerek egészségésítésével, azok közötti automatikus adatátvitellel. Azt sem bánnák, ha Magyarországon nem a külföldi vállalatok és termékek felé lejtene a pálya: ezért az itthon gyártott termékek esélyegyenlőségét célozva végig kell vinni a közbeszerzési eljárások patrióta átalakítását.

3) Korunkban azt látjuk, hogy minden ország teljes erőbedobással közvetlenül is támogatja a vállalatait, ez tehát a harmadik kiemelt feladatkör. Mi sem maradhatunk le, mert sok esetben a felsorolt intézkedések nem bizonyulnak elegendőnek. A támogatási versenybe a források hatékony, célzott felhasználásával, elsődlegesen uniós forrásokra építve kívánunk benevezni, ahol ez nem lehetséges, ott hazai forrásokat is biztosítva. Nem idegenkedhetünk attól, hogy akár hazai projektek teljes életútját támogassuk a kutatás-fejlesztéstől a piacra lépésig. Mindezt egyrészt nemzetstratégiai szemléletben tesszük, azaz hazai beszállítókat támogatva és elindítva a nemzeti bajnokká válás útján. Másrészt szigorú iparstratégiai kontrollmechanizmust alkalmazunk (iparstratégiai megfelelési pontrendszer), mert a több szempontból is a világelitbe felzárkózott magyar gazdaság ma már minőségben versenyez, így támogatásainknak is kötelezően magasabb hozzáadott értékben kell megjelenniük.

4) és 5) A leghatékonyabb támogatás vállalataink szerint az, ha eltüntetjük a növekedés és siker, valamint a kutatás-fejlesztés és az innováció akadályait, és egyfajta védőhálót szövünk körükük oktatásból és infrastruktúrából – ezek tehát a negyedik és ötödik kiemelt feladatköreink. A képzett munkaerőt hosszú távon biztosítjuk azzal is, hogy horizontális iparfejlesztési intézkedésként elősegítjük az egyetemek és vállalatok közötti együttműködéseket, illetve továbbfejlesztjük a duális képzést a középfokú oktatásban. Az infrastruktúrának pedig abban kell segítenie a cégeket, hogy részévé válhassanak a közös, gazdasági tudásmegosztási hálózatoknak, illetve leküzdhezzék a legkülönbözőbb értelemben vett fizikai és szellemi távolságokat, becsatornázhassák működésükbe az erőforrásokat (közlekedés, közmű, munkaerő, telekommunikáció). Az infra-

organikus gazdasági fejlődési pálya

struktúrát úgy fejlesztjük, hogy kiegyenlítsük a pályát és a periférikus térségek vállalatai se induljanak hátrányból. Önálló ipari infrastruktúra-alaptervünk egy olyan adatalapú fejlesztési program, ami összesíti az ipari parkok középtávú infrastruktúrafejlesztési terveit. Bár a 2010 és 2021 között átadott új autópályák hosszát tekintve például dobogósok vagyunk az Európai Unióban, a jövőben az infrastruktúra fogalmát ki kell bővítenünk, és minden területen áttörésekre van szükség, ráadásul a hatékonyságot és az intermodalitást is fejlesztenünk kell. Az újraparosítás sikerességét jelzi majd az is, ha a logisztika és szállítmányozás ágazat GDP-arányos súlya ötről 10 százalékra emelkedik, emellett a kelet–nyugat közötti találkozási pontszerepünkben még több gazdasági haszon származik majd.

6) Végül, segítenünk kell vállalatainkat, különösen a potenciális és jelenlegi nemzeti bajnokainkat a külpiacokra lépni, nemzetközi hálózatokat kiépíteni, tőkebefektetéseket eszközölni. Ezért külön támogatjuk a külföldre történő beruházásokat és a kapcsolatteremtési lehetőségeket, mert a gazdaságban legalább olyan fontos a konnektivitás, mint a politikában. Exportösztönzésünk célja az exportarány növelése a kkv-szektorban, az ismert magyar márkák célzott támogatása és a globális értékláncokba történő bekapcsolódás elősegítése, hogy végre mi keressünk másokon, s ne fordítva.

A továbblépésünk motorja: hat kiemelt ágazat

Az érdemi iparpolitikai hatás kifejtéséhez ki kell nyilvánítanunk, hogy melyek azok az ágazatok, amelyekben egyesíthetők a magyar adottságok a nemzetközi környezet folyamataival, a nemzetközi piacok igényeivel. Elemzéseink alapján hat hazai ágazatot érdemes stratégiai iparágnak tekintenünk, már csak azért is, mert ezekben a növekedési potenciál meghaladja a globális átlagot, és ezeknek az erősítése képes a leginkább mélyíteni a gazdasági összetettségünket, azaz a gazdaság kapcsolódó sokféleségét (*related variety*) támogatni. Így a feldolgozóiparunk a 2022-es GDP-arányos 17 százalékról 2030-ra elérheti a 30 százalékot, ami a fejlett világban is kiugró érték lesz. A 32 ezer eurós egy főre jutó kibocsátás (munkatermelékenység) pedig várhatóan 37–42 ezer euróra növekedhet 2030-ra.

1) Az első stratégiai ágazat a járműipar mint hagyományos húzóágazatunk, ahol kihívást jelent a hazai beszállítók helyzete, az elektromobilitásra való átállás számos kérdése, az energiaköltségek, illetve a szakképzett munkaerő hiánya. A járműipar sikeres átalakulásával azonban további új, stratégiai jelentőségű ágazatok születnek, melyekben piacvezetőkké válhatunk, azaz a gazdaságunk összetettsége tovább növekedhet. A tavaly bejelentett új beruházások több mint 80 százaléka már az elektromosautó-ökoszisztémához kapcsolódik, azaz már a jövő ágazataira helyeződött a fókusz. A kihívásokat azonban kezelniük kell: a járműipari transzformációval stratégiai célunk a hazai beszállítók integrációja a teljes értékláncba, az alternatív meghajtású járművek térnyerésének támogatása, a környezetvédelmi gondolkodásmód ösztönzése és a járműipari ökoszisztémán keresztül is a minőségi képzés, a tehetséggondozás erősítése annak érdekében, hogy a járműipar jövőjét és a jövő energiatárolási technológiáit Magyarországon írják, fejlesszék. Fontos, hogy a beruházási támogatások mértékének meghatározásánál értékelési szemponttá kell tenni a hazai hozzáadott érték vállalt mértékét, elérésének időtávját és jellegét/formáját, így biztosítva, hogy a beérkező tőkével beépülő tudás és technológia is áramoljon a magyar gazdaságba.

2) A második kiemelt ágazatunk az élelmiszeripar, ahol a geopolitikai kihívásoknak is ellenálló ellátásbiztonságot teremtünk a hagyományos erősségeink és a modern technológiák házasításával. Ennek fontosságát jól jelzi, hogy ma Brüsszelben már európai élelmiszerválság lehetőségéről beszélnek, Oroszország viszont minden szankció ellenére az elmúlt évtizedekben az élelmiszerek tekintetében elérte az önellátást. A járműipar után a második legnagyobb foglalkoztató ágazat kiemelkedő exportágazatunk, azonban az alapanyagok itthoni

**hagyományos erősségek és
modern technológia** »»

feldolgozása jelentősen növelné a hozzáadott értéket. Ennek akadálya a tőkehiány, a technológiai elmaradottság, az exportpiacok puha és határozott protekcionizmusa, illetve a töredezett, alacsony mérethatékonyságú piaci szerkezet. Az ágazatban stratégiai célunk ezért a hazai vállalatok védelme, a puha protekcionizmus visszatükrözése, a technológia és digitalizáció erősítése, az exportösztönzés, illetve új és meglévő exportpiacaink erősítése a konnektivitás stratégiájára építve. Kiemelt javaslataink közé tartozik az iparági vállalati konszolidáció elősegítése, mert a mérethozadék segíthet leküzdeni évtizedes termelékenységi hátrányunkat. Támaszt kell adnunk a hazai vállalatoknak a hazai kereskedelemben, ahol pozíciószerzésüket segítenünk kell. A hazai piacon megerősödő cégek között aztán integrációk létrejöttét és fejlesztését célzott állami támogatással kell elérni. A hazai piacon felnövekvő hazai bajnokainknál technológiai hatékonyságra fókuszáló beruházásokat kell ösztönöznünk, illetve digitalizációs programokat szükséges indítani célzott állami támogatásokkal. Ugyanígy igyekszünk eljárni a mezőgazdasági robotizáció és automatizáció esetében. Az állami támogatás persze a leendő magyar bajnokok számára sem lehet ingyenpénz, ezért célzottan, exporthoz és külföldi terjeszkedéshez kötjük azt, célba véve a hazai profitegyenleg javítását is egyben. A történelmi tapasztalat alapján tudjuk, hogy a szabadpiac kizárólag az erősebb szabadságát szolgálja, ezért nekünk is közvetlenül támogatnunk kell a magyar bajnokok részére a piacszerzést és -teremtést, mert a piac nyertesei csak a nagyok és erősek lehetnek, mint ahogy a szabad globális piac lehangosabb szószólói is mindig a már nagyok és erősek.

3) A harmadik stratégiai ágazat az egészségipar, ami az idősödő társadalmakban egyre fontosabb jólétnövelő tényező, az általuk létrehozott növekvő nemzetközi kereslet egyensúlyainkat javíthatja, de az egészségipar a jövő számos válságától is közvetlenül megóvhat minket. Az ágazati szereplőkkel közös stratégiai érdekünk az adatvezérelt egészségügy fejlesztése, az innováció és K+F potenciál kiaknázása, illetve a puha protekcionizmus és az exportösztönzés párhuzamos megvalósítása az orvosi eszközök/szolgáltatások külföldi térnyerése érdekében. A célok elérését segítő kiemelt javaslatunk az adatok és a mesterséges intelligencia üzleti modelljeinek, értékláncainak kialakítása.

4) A negyedik kiemelt ágazat az alapanyagipar, amely számos más ágazat mögé húz védőhálót. *Stratégiai célunk a zöld átállás és a körforgásos gazdaság megvalósítása*, de a hazai beszállítók helyzetbehozásával, fejlesztésével. A kutatás-fejlesztési kapacitások bővítése sem maradhat el az alapanyagelőállítás modernizációja érdekében. Azért, hogy alapanyagaink országon belül minél inkább rendelkezésre álljanak, fontos a zöldátállás-projektek állami támogatása, az újrahasznosított alapanyag használatának és országon belül tartásának ösztönzése, illetve a pályázatok rugalmasabbá tétele. Ezen a területen is a lényegi versenyképességi célokat kell támogatnunk (munkahelymegtartás helyett kutatásfejlesztés, magas hozzáadott érték, automatizálás, energiahatékonyság). Nagy lehetőséget kínál a magyar beszállítók támogatása a Magyarországra érkező nemzetközi vállalatok beérkezésével párhuzamosan. Feladatunk lesz a kritikus nyersanyagok biztosítása érdekében a hazai ásványvagyon felmérése, cselekvési terv kialakítása. Támogatni fogjuk a kooperatív anyagtechnikai fejlesztéseket és a szektorok közti összefogáson alapuló kutatásfejlesztési tevékenységeket.

5) Az ötödik kiemelt ágazat a részben már említett információs és kommunikációs technológia. Stratégiai célunk a magyar IKT-ágazatban a beszállítói lánc megerősítése, az oktatás és képzés erősítése, illetve az infrastruktúra fejlesztése, mégpedig azért, hogy a szektor exportképességeit javíthassuk, miközben támogassuk a digitalizációt a többi ágazat teljesítményösztönzése érdekében. Elsőként nem lehet más a feladatunk, mint a helyzeti előnnyel rendelkező beszállítói láncok célzott fejlesztése. Második javaslatunk a modern technológiák stratégia kialakítása a nemzeti platformok tudásbázisán, a modern technológiák hatékony alkalmazása érdekében. Nem mellőzhető a *startup* ökoszisztéma fejlesztése és finanszírozása sem. Fejlesztjük és modernizáljuk az IKT-felsőoktatást, és segítjük az innovációvezérelt együttműködések kialakítását a piaci szereplőkkel, hogy egyetem és vállalat egymásra találjon, és kapcsolódva sok-

szorozza meg a tudást. A mérnöki pálya vonzerejét is növelni indokolt többek között új programokkal és a képzések márkáépítését segitendő, illetve általánosságban is tovább szükséges emelni a természettudományos és mérnöki (STEM) diplomások arányát itthon, ami nemzetközi példák alapján szintén szükséges felzárkózási kritérium. Bár jól állunk az infrastruktúra terén (a KKE-régióban az egyik legjobb infrastruktúrával bírunk), mégis a világsők közé kell kerülnünk az infrastruktúrák rendelkezésre állását illetően. Emellett át kell gondolni a dedikált 5G frekvenciatartományok ipari célú allokálását is a digitális ipar létrehozása érdekében.

6) A hatodik stratégiai ágazatunk a kreatívipar, amely az adathoz és az IKT-szektorhoz hasonlóan a nemzetgazdaság „lelkének” is tekinthető. A magyarok kreatívnak tartják magukat, ez pedig hozzáadott értékben és főként a hazai tulajdonú gazdaságból kiemelkedő kreatívipari exportban is látszódik: a kreatív termékek exportja a kereskedelem arányában globális 9. helyezést ér a Globális Innovációs Index mutató szerint. Célunk, hogy világszerte ismert magyar márkákat építsünk fel, miközben a zöld átálláson keresztül is hozzájáruljunk az iparág megújításához. Ennek érdekében segítjük az induló vállalkozások inkubációját, a gyártók és tervezők együttműködésének ösztönzésével (Creative Hub Hungary). Az ágazat előrelépéseit támogatjuk a nemzetközi értékesítési kapcsolatok fejlesztésével, a nemzetközi kiállításokon való megjelenés támogatásával, illetve a szellemi tulajdonvédelem, bejegyzések és K+F tevékenységek ösztönzésével. A fiatalok kreativitását becsatornázzuk a kreatívipari szakmák ágazati imázsépítésével és márkáépítésével is.

Nemzeti termék –
A négyemilliomodik személyautó legyártása a Suzuki esztergomi üzemében, 2024. február 8. (MTI)

Hagyomány és fejlődés – A millenniumi emlékmű Gábrriel-szobrának látképe 2010. augusztus 20-án
(*Wikimedia Commons*)

ÖSSZEZÉS

Mint említettük, 2025-ben térhetünk vissza a 4 százalékos körüli növekedést biztosító pályára, ami nagyban hozzájárul majd, hogy 2030-ra elérjük az Európai Unió fejlettségi szintjének 90 százalékát mint versenyképességi célt. A patriotizmus, a technológia, a fenntarthatóság és az ellátásbiztonság négy pillérének szellemiségében, hat állami feladatkörben (vagy eszközcsoporton) keresztül hozzuk meg a stratégiai cél elérését segítő, versenyképességet javító intézkedéseket, különös figyelmet helyezve a hat kiemelt, stratégiai ágazatunkra. Stratégiánk az ipar és a hazai vállalatok erősítésének stratégiája, amit a magyar vállalatok írtak, mert gazdaságpolitikánkat is csak a magyar családok és a magyar cégek támogatása motiválhatja.

Gazdaságpolitikánkat azonban a baloldali ideológusok részéről erősödő kritikák érik, mert számukra túl hangos az elmúlt év zaja, amitől szem elől tévesztik a trendet. Pedig költségvetésünk és gazdaságunk szerkezetét elődeink és mi magunk alakítottuk ki, így a sokkhatásra adott gazdasági reakció inkább adottságból fakadó jellemző, mint hátrány vagy hiba. Ha ugyanis a vitathatóan számító, olykor egymásnak is ellentmondó versenyképességi indexek sokasága helyett a tényleges anyagi jólétet mérjük az uniós átlaghoz való felzárkózásunkkal, akkor egyértelmű, hogy az elmúlt évtized tíz százalékpontos konvergenciája olyan sikertörténet, ami megőrzésre, továbbfejlesztésre és jelenleg finomhangolásra szorul. A sokkhatás volt csupán újszerű, de a korábbi és a jelenlegi válságkezelések között nehéz összevetéseket tenni, mert a nemzetközi konjunktúra 2010 és 2020 között még elfedhette a felépülő sérülékenységeket (energia, termelékenység). Az energiapolitika terén most pótoljuk a korábbi évek esetleges hiányosságait, de nem ideológiavezérelt módon („megújuló energia” mint eredendő jó vagy „oros energia” mint eredendő rossz), hanem pragmatikus alapon (olcsó és biztonságos mint az energia két fő jellemzője).

A „termelékenységi lemaradást” lehet az egymillió új munkahellyel járó jellemzőnek vagy a korábbi baloldali-liberális politika vakfoltjának is tartani, a jelenlegi gazdaságpolitikának felróni viszont e múltbeli adottságot szintén felesleges, mert ezt az adottságot is épp most pótoljuk a vállalatokkal közösen. A „verseny elégtelenségének” kritikáját tekintve pedig a kormányzat számos más országnál előbb azonosította a problémát, s vetett ki extraprofitadót, majd ösztönözte a versenyt kötelező akciókkal és *online* árfigyelővel, hogy korrigálja ezt az egyébként szabadpiaci, átmeneti sajátosságot. A globális környezetet illetően sem osztjuk a népszerű ideológiai elgondolásokat. Nem de-, hanem *reglobalizáció zajlik, amelyből a konnektivitással tudjuk a legtöbbet kihozni*. Nem a globális felmelegedés és a környezeti erőforrások kimerülése jelenti a legnagyobb közvetlen kockázatot, hanem a háború, a migráció és a járványok veszélyei. Ha előbbieknél van is igazságtartalma, növekedési modellt vagy fordulatot ideológiákra semmiképp sem lehet alapozni. Modellünknek a valós veszélyek jelentette korlátok között kell biztosítania a járt úton való biztos továbbhaladást, nem a semmiből felépítve, hanem megőrizve és továbbjavítva globális szinten ma is kimagasló versenyképességünket, amit számos versenyképességi és innovációs indikátorrendszer, de leginkább az elmúlt évtized felzárkózási sikerei igazolnak. A megtörtént konvergencia ugyanis szikár versenyképességi tény, a versenyképességi mutatószámok viszont legjobb esetben jövőbeli felzárkózási reményt jelenthetnek, mi viszont nem reményre, hanem a teljesítményre építjük fel gazdaságunkat.

Nem forgathatjuk a gazdaságot a tengelye körül úgy, ahogyan azt a fantáziánk diktálja. Mert az álmunk egy olyan Magyarország, ahol mindenki tud dolgozni, aki akar, ahol minden család annyi gyermeket vállal, amennyit szeretne, ahol az emberek biztonsága garantált, ahol jó élni és a fizetésekből könnyű megélni – a magyar gazdaság pedig nyitott ugyan, de önellátó jelleggel mindent megtermel, amit igazán szükséges, az állam pedig minden feltételt biztosít, ami ezekhez elengedhetetlen. Nem versenyképességi délibábot kergetünk, hanem a jóléti vízióunk felé haladunk. ■

patriotizmus,
technológia,
fenntarthatóság